

УДК 72.012

Авраменко Дмитро Костянтинович¹,

канд. мистецтвозн., доцент,

Луцький національний технічний університет, Україна

E-mail: himera33a@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄМНО-КОНСТРУКТИВНОЇ ПОБУДОВИ ТЕЛЕСТУДІЙ

Анотація. У статті здійснено аналіз особливостей об'ємно-конструктивної побудови телестудії, що виконано у контексті їх розмежування на чотири підвиди (дикторська, театральна, концертна, побутова) які формують її класичний вид. Зокрема об'ємно-просторова організації класичного виду студії визначає загальний принцип організації її простору у спеціалізованих павільйонах. Незважаючи на принципові відмінності об'ємно-просторової організації телестудії їм характерні спільні ознаки, а саме розмежування на три зображальні плани: перший, другий (великогабаритні декорації) і задній план. Театральний підвид застосовується для «великих» програм де декорації використовуються тривалий термін, а в процесі зйомки або прямого ефіру задіяні глядачі. Театральні студії передбачають наявність круглої або напівкруглої (оркестри) чи квадратної сцени яка формує передній план, а крісла глядачів розташовані уступами по периметру умовної сцени, що знаходяться дуже близько до першого плану. Побутовий підвид об'ємно-конструктивної форми телестудій є одним з найбільш затребуваних способів її предметно-просторової організації. Як правило такий підвид знімальних майданчиків передбачає імітацію інтер'єру відповідного або затребуваного часового періоду і призначення. У дикторських студіях, відсутні глядачі відповідно перший план формують диктор з меблями, а другий середньо габаритні декорації у яких, як правило, задній план відсутній. Одним з основних компонентів об'ємно-конструктивної форми телестудій є задній зображальний план. Він служить не тільки і не стільки як «задня стінка» в павільйоні, а й виконує найважливішу функцію фону, несе в собі інформаційну та візуальне графічно-зображальне навантаження. Якісно пророблений задній план здатний

---

¹ © Авраменко Д.К.

передати глядачеві необхідну атмосферу та інформацію телевізійної програми та підтримати загальний емоційний настрій.

Ключові слова: телестудія, проектування, телебачення, об'ємно-просторова організація, плановість, концертні і театральні студії, дикторські, павільйон.

Постановка проблеми. Незважаючи на поступову втрату популярності телебачення, як основного джерела інформування все ж воно відіграє важливу роль у повсякденному житті соціуму. Адже це постійне джерело інформації та розважальних телепередач політичної, дидактичної або освітньої тематики тощо, а дизайн телестудій – це складний напрямок сучасного проектування.

Візуально порівнюючи телевізійний продукт кращих західних компаній можна помітити загальне відставання вітчизняного дизайну телестудій. Частково цей процес можна пояснити відсутністю практично досвіду українських дизайнерів адже вітчизняні телеканали замовляють дизайн студій у закордонних виробників. Таким чином це призводить до відсутності практичного досвіду проєктантів у контексті дизайну об'ємно-конструктивної побудови телестудій.

Отже, проектування телевізійного середовища на поч. ХХІ ст. у нашій державі перебуває на стадії становлення, і практика його експлуатації досить невелика, а вузькоспеціалізовані теоретичні дослідження практично відсутні, що визначає актуальність проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі становлення та розвитку дизайн телевізійних студії розвинувся в складне і різностороннє явище, яке поєднало в собі передові досягнення науки та сучасних цифрових технологій. Так, в авторефераті дисертації М. Ю. Андрюшенко вказано, що телестудійний дизайн є одним з головних засобів творення іміджу сучасного телебачення [1]. Також зазначено, що у творенні вдалого дизайнерського оформлення слід враховувати основні складові цілісності та естетичної вартості дизайнерського твору. І.О. Кузнецова, А.С. Гакман, О.П. Олійник розглядали питання створення об'єктів дизайну на

телебаченні [4]. У роботі Ю.В. Усенко на основі історико-порівняльного аналізу вперше представлено комплексне дослідження становлення і розвитку українського телебачення як засобу масової комунікації, проаналізовано етапи цього розвитку [7]. На основі детальних наукових досліджень уточнені ключові поняття «телебачення», «комунікація», «засоби комунікації», «масова комунікація». Різноманітним аспектам розвитку та суспільних функцій телебачення, присвячено праці Н.И. Дворко [5], Б. І. Черняков [8]. Проте, незважаючи на достатній науково-практичний інтерес до дизайну телевізійних студій, тематика піднята у статі не достатньо детально розроблена вітчизняними дослідниками.

Окремо варто виокремити праці іноземних науковців які зосередили свою увагу на практичному компоненті побудови телестудій зокрема вартими уваги є роботи М. Брот [2], Й. Вайнля [3] та Є. Молчіна [6]. Серед зазначених робіт особливо варто виокремити працю Й. Вайнля [3] в якій автор у контексті загального процесу оцифрування телевізійного виробництва розкриває поняття централізації яка зробила можливим зменшення кількості обслуговуючого персоналу телестудії, а отже і зменшення витрат на виробництво. Таким чином на думку автора централізація призвела до продукування менш дорогої телепродукції та зосередженні уваги на візуальній частині трансляції.

Мета. Метою роботи є охарактеризувати формування об'ємно-конструктивної побудови телестудій. Завданнями роботи є: 1) проаналізувати особливості об'ємно-конструктивної побудови телестудій 2) виявити зв'язок декорацій (графічно-зображального рішення) та предметно-просторового середовища студій.

Основна частина. Розгляд історії формування, а також критичний аналіз існуючих зразків телестудії допоміг виокремити чотири класичні підвиди її об'ємно-просторої організації, а саме театральну, концертну, побутову і дикторську (Таб.1). Зауважимо, що заявлене розмежування є досить умовним і на сучасному етапі розвитку дизайну предметно-просторової організації телевізійної студії досить часто ці

підвиди комбінуються, як між собою, так і у конверговані офісні приміщення.

Таблиця 1.

Види студій	Класична			
	Підвиди студій об'ємно-конструктивна форма студії	Театральна	Концертна	Побутова
Зображальні плани:	Кругла або напівкругла (оркестра) або квадратна сцена		Автори і меблі	Диктор (ведучий) і меблі
перший	Крісла або сидіння глядачів		Середньо габаритні декорації	Дрібно-габаритні декорації
другий	Великогабаритні декорації або задній план		Крісла або сидіння глядачів	-
третій	Масштабні довготривалі телевізійні програми		Середні телевізійні програми	Дрібні короткотривалі телевізійні програми
Приміщення організації	Театральні зали	Концертні зали	Телевізійні павільйони	
або павільйон	Суперпавільйон (понад 1800 м ²)	Крупний (до 1800 м ²)	Великий (до 1400 м ²)	Середній (до 820 м ²)
				Дрібний (до 400 м ²)

Об'ємно-конструктивна побудова телестудій

Незважаючи на принципові відмінності об'ємно-просторової організації телестудії, її класичним підвидам характерні спільні ознаки, а саме – розмежування на три зображальні плани: перший план (столи, крісла ведучих, дивани, конструкція стійки тощо); другий план (великогабаритні декорації); задній план.

Об'ємно-просторова організація класичного виду студій визначає загальний принцип будови їх простору у спеціалізованих павільйонах. Зокрема театральний підвид, як правило, застосовується для масштабних програм. Це декорації, які використовуються тривалий термін часу. Вибір такого дизайну підходить для телепередач великих масштабів, коли в процесі зйомки або прямого ефіру задіяні не тільки ведучі, а й глядачі. Театральні студії безпосередньо запозичили принцип організації предметно-просторового середовища з театрів, що передбачає наявність круглої або напівкруглої (оркестри) чи квадратної сцени, яка формує передній план (рис.1.1-4). Відповідно, крісла глядачів, розташовані уступами по периметру умовної сцени, знаходяться дуже близько до першого плану. Зокрема показовим прикладом театральної студії є

програма «Свобода слова», у якій глядачі задіяні в програмі, а тому розташовані максимально близько до ведучого і гостей, що, відповідно, є їхнім заднім планом (рис.2).

Концертний підвид студії досить схожий до театрального, проте має кілька принципово відмінних рис, а саме: під час зйомок незадіяні глядачі тобто вони не приймають участь в знімальному процесі. Тому вони не формують другий план, як у театральних, а він повністю задається великогабаритними декораціями або комбінується з заднім фоном; крісла глядачів також, як і у театральних студія, розташовані уступами проте знаходяться на значній відстані від сцени і розташовані, як правило, тільки по одну сторону. Концертні студії передбачають наявність значної кількості глядачів, що зумовлює використання більшого ніж театральний заднього екрану, на який транслюється зображення подій, що відбуваються на сцені. Зауважимо, що концертні студії досить часто організовують у концертних залах, а не у телевізійних павільйонах. Така телевізійна програма отримала однойменну назву телевізійна версія.

Побутовий підвид об'ємно-конструктивної організації телестудій є одним з найбільш затребуваних способів її предметно-просторової організації. Як правило, такий підвид знімальних майданчиків передбачає імітацію побуту інтер'єру. Наприклад телестудії які обладнані як звичайні кухні, або майстерні, освітні заклади тощо. Одним з найбільш популярних об'ємно-конструктивних побутових телестудій є імітація інтер'єру вітальні.

На відміну від концертних, театральних і побутових підвидів об'ємно-просторова організація дикторських телестудій призначена для невеликих програм. Їх принциповою відмінністю є відсутність глядачів. Відповідно, перший план формують диктор (ведучий) з меблями, а другий – середньогабаритні декорації. Задній план у дикторських студіях, як правило відсутній (рис.1.). Також дикторські студії потребують значно меншої площі, адже у процесі зйомок задіяні не більше двох, трьох людей. Таким чином, вони можуть розташовуватися

в окремих кімнатах, а не спеціалізованих павільйонах, концертних залах чи театрах.

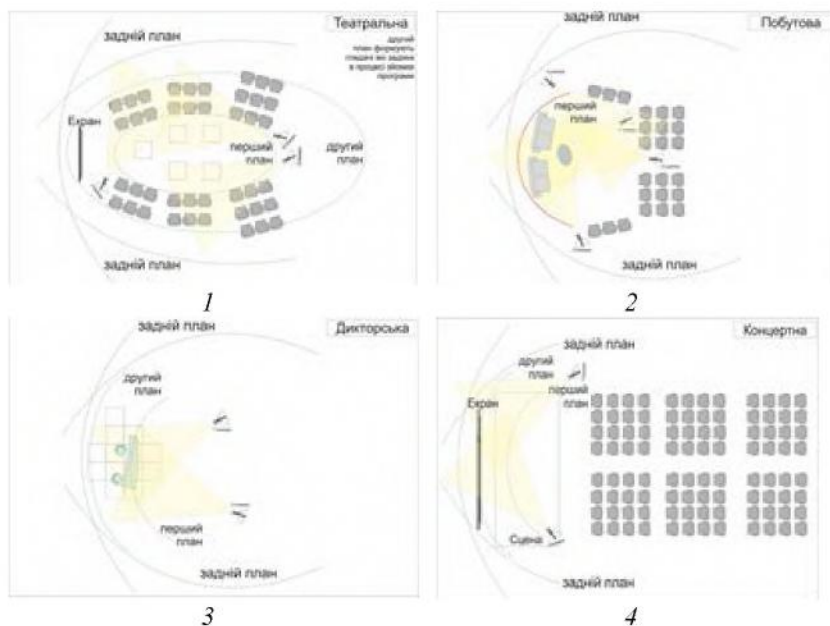

Рис. 1. Об'ємно-просторова організація класичного виду телестудій: 1 – театральна; 2 – побутова; 3 – дикторська; 4 – концертна.

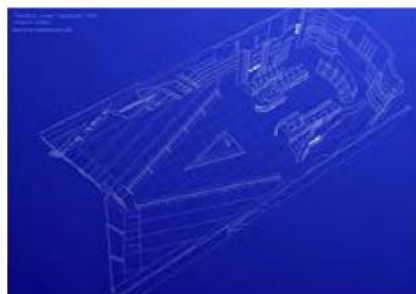

Рис. 2. Планування театральної студії програми «Свобода слова»

Рис. 3. Побутовий тип об'ємно-конструктивної організації

Варто зауважити, що у кінці ХХ ст., як правило, в одній класичній студії комбінують кілька підвидів об'ємно-конструктивної організації. Наприклад, програма телеканалу ТВЦ «Настрій»: у побудові об'ємно-конструктивної форми декорацій телестудій зосереджено відразу три функціональні зони – дві побутові і одна дикторська, що надає різноманітні плани і комбінації при зйомках (Рис.4).

Рис. 4. Об'ємно-просторова організація телестудій ТВЦ «Настрій»

Одним з основних компонентів об'ємно-конструктивної побудови телестудій є задній. Він слугує не тільки і не стільки як «задня стінка» в павільйоні, а й виконує найважливішу функцію фону, несе в собі інформаційне та візуальне графічно-зображальне навантаження. Добре пророблений фоновий антураж здатний передати глядачеві необхідну атмосферу та інформацію, підтримати емоційний настрій, послужити рекламною площею, донести певну думку. Задній фон для телестудій відмінно маскує від глядачів технічні комунікації, кабелі, троти тощо. Він, як правило, не є настільки глибоким ніж перший та другий, проте може мати окремі об'ємні компоненти, які гармонійно поєднуються з графічними і площинними елементами першого та другого плану.

Висновки. Дослідження особливостей об'ємно-просторової організації телестудій виявив спільний спосіб організації їх предметно-просторового середовища, а саме його поділ на три

зображальні плани: перший, другий і задній. Проте кожному підвиду телестудії властивий власний, чітко визначений спосіб наповнення елементами зображальних планів. Аналіз особливостей об'ємно-просторової організації телестудій засвідчив чіткий зв'язок графічно-зображального рішенням (декорацій) і побудову її предметно-просторового середовища. Зокрема подальше розмежування об'ємно-конструктивної форми студій на типи графічно-зображального рішення задається тематикою програми і втілюється, як правило на другому, рідше задньому плані.

Перспективи подальшого дослідження. У подальшому дослідженні планується з'ясувати особливості формування графічно-зображального рішення декорацій телестудії та проаналізувати її композиційні особливості.

Література

1. Андрюшенко М. Ю. Творення іміджу телебачення України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : 10.01.08. К., 2005.- 28 с.
2. Broth M. The studio interaction as a contextual resource for TV-production. Journal of Pragmatics. 2008. (40), 5. P. 904-926. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:18046/FULLTEXT01.pdf>
3. Weini J. Control room design for live televised news casting. Journal of Pragmatics. 2015. 54 p. URL: <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:825297/FULLTEXT01.pdf>
4. Гакман А.С. Створення об'єктів дизайну на телебаченні / А. С. Гакман, І. О. Кузнецова, О. П. Олійник // Проблеми розвитку міського середовища: наук.-техн. збірник. – К.: НАУ, 2010. – Вип.3. – С. 35-40.
5. Дворко Н. И. Выразительные возможности телевизионного экрана. Современное состояние и развитие : матеріали науч-практ. конф., 2002 р. СПб : СПбГУП, 2002. С. 82–84.
6. Molchina E. Television Production. Managing the Technology. 2012. 64 p. URL: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/41850/Evgenia_Molchina.pdf?sequence=1
7. Усенко Ю. В. Становлення та розвиток українського телебачення як засобу масової комунікації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : 17.00.01. К., 2006. 23 с.

8. Черняков Б. І. Феноменологічні властивості зображення як категорії культури та журналістикознавства. Наукові записки Інституту журналістики. – 2005. – Т. 20. – С. 132-139.

References

1. *Andriushenko M. Yu.* Tvorenня imidzhu telebachennia Ukrainy : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. fil. nauk : 10.01.08. K., 2005. - 28 s.

2. *Broth M.* The studio interaction as a contextual resource for TV-production. *Journal of Pragmatics*. 2008. (40), 5. P. 904-926. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:18046/FULLTEXT01.pdf>

3. *Weinl J.* Control room design for live televised news casting. *Journal of Pragmatics*. 2015. 54 p. URL: <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:825297/FULLTEXT01.pdf>

4. *Hakman A.S.* Stvorennia ob'ektiv dizainu na telebachenni / A. S. Hakman, I. O. Kuznetsova, O. P. Oliinyk // Problemy rozvytku miskoho seredovyscha: nauk.-tekhn. zbirnyk. – K.: NAU, 2010. – Vyp.3. – S. 35-40.

5. *Dvorko N. Y.* Vyrazitelnye vozmozhnosti televyzyonnoho erana. Sovremennoe sostoianye y razvytye : materialy nauch-prakt. konf., 2002 r. SPb : SPbHUP, 2002. S. 82–84.

6. *Molchina E.* Television Production. Managing the Technology. 2012. 64 p. URL: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/41850/Evgenia_Molchina.pdf?sequence=1

7. *Usenko Yu. V.* Stanovlennia ta rozvytok ukrainskoho telebachennia yak zasobu masovoi komunikatsii : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ist. nauk : 17.00.01. K., 2006. 23 s.

8. *Cherniakov B. I.* Fenomenologichni vlastyivosti zobrazhennia yak katehorii kultury ta zhurnalistykoznavstva. Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky. – 2005. – Т. 20. – С. 132-139.

Аннотация

Авраменко Д.К. Особенности объемно-конструктивного построения телестудий В статье осуществлен анализ особенностей объемно-конструктивного построения телестудии, что выполнено в контексте их разграничения на четыре подвиды (дикторская, театральная, концертная, бытовая), которые формируют ее классический вид. В частности, объемно-пространственная организации классического вида студии определяет общий принцип организации ее пространства в специализированных павильонах.

Несмотря на принципиальные различия объемно-пространственной организации телестудии им характерны общие признаки, а именно разделение на три изобразительные планы: первый, второй (крупногабаритные декорации) и задний план. Театральный подвид применяется для «больших» программ где декорации используются длительный срок, а в процессе съемки или прямого эфира задействованы зрители. Театральные студии предусматривают наличие круглой или полукруглой (оркестры) или квадратной сцены, которая формирует передний план, а кресла зрителей расположены уступами по периметру условной сцены, находятся очень близко к первому плану. Бытовой подвид объемно-конструктивной формы телестудий является одним из самых востребованных способов ее предметно-пространственной организации. Как правило такой подвид съемочных площадок предусматривает имитацию интерьера, соответствующего или востребованного временного периода и назначения. В дикторских студиях, отсутствуют зрители соответственно первый план формируют диктор с мебелью, а второй средне габаритные декорации, в которых, как правило, задний план отсутствует. Одним из основных компонентов объемно-конструктивной формы телестудий есть задний изобразительный план. Он служит не только и не столько как «задняя стенка» в павильоне, но и выполняет важнейшую функцию фона, несет в себе информационную и визуальное графически-изобразительное нагрузки. Качественно проработанный задний план способен передать зрителю необходимую атмосферу и информацию телевизионной программы и поддерживать общий эмоциональный настрой.

Ключевые слова: телестудия, проектирование, телевидения, объемно-пространственная организация, плановость, концертные и театральные студии, дикторские, павильон.

Abstract

Avramenko D.K. Features of volumetric construction of television studios. The article analyzes the features of the volumetric constructive construction of the television studio, which is done in the context of their differentiation into four subspecies (announcer, theatrical, concert, household) that form its classical form. In particular, the three-dimensional organization of the classical type of studio determines the general principle of organizing its space in specialized pavilions. Despite the fundamental differences in the volume-spatial organization of the television studio, they are characterized by common features, namely the division into three visual plans: the first, the second (large-scale scenery) and the background. The

theatrical subspecies is used for "big" programs where scenery is used for a long time, and in the process of shooting or live broadcast, viewers are involved. The theatrical studios provide for the presence of a circular or semicircular (orchestra) or square scene that forms the foreground, and the viewers' chairs are located by ledges along the perimeter of the conditional scene, are very close to the first plan. Household subspecies of the volume-constructive form of television studios is one of the most popular ways of its subject-spatial organization. As a rule, such a subset of the shooting areas provides for imitation of the interior of a corresponding or demanded time period and destination. In the announcer studios, there are no viewers, respectively, the first plan is formed by the announcer with furniture, and the second medium dimensional decorations in which, as a rule, the background is absent. One of the main components of the volumetric-constructive form of television studios is a posterior pictorial plan. It serves not only and not so much as the "back wall" in the pavilion, but also performs the most important function of the background, carries an informational and visual graphic-visual load. Qualitatively elaborated background can transmit the necessary atmosphere and information of the television program to the viewer and support the overall emotional mood.

Keywords: television studio, designing, television, volumetric and spatial organization, planning, concert and theater studios, narrative, pavilion.

Стаття надійшла в редакцію 18.03.2018 р.

Стаття прийнята до друку 31.03.2018 р.